

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Nykysäännösten mukaan luopumiseläkkeen saa, jos luopuminen tapahtuu viimeistään tämän vuoden aikana. Luopumiseläkejärjestelmää tarvitaan edelleen maatalouden rakennepoliittikan tukena. Tämän vuoksi hallitus esittää, että järjestelmää jatkettaisiin yhdenmukaisesti sukupolvenvaihdoseläkesäännösten kanssa koskemaan viimeistään vuonna 1985 tapahtuvia luopumisia.

Muodostuvan maatilan jatkamiskelpoisuudesta esitetään lakiin otettavaksi aikaisempaa tarkemmat säännökset ja samalla jonkin verran

lievennetään jatkamiskelpoisuuden ehtoja. Luovutuksensaajien lukua ehdotetaan lisättäväksi liittämällä ostajien joukkoon kotitilaansa odotettava tuleva tilanpidon jatkaja, yhteismetsän osakaskunta ja rajoitetuin edellytyksin metsähallitus. Viljelijäostajien piiri rajoitettaisiin perheviljelmän omistajiin.

Järjestelmän tehostamiseen pyritään myös antamalla luopujalle oikeus pidättää luovutetun maatilan metsämaa selvittämättä naapuriviljelijöiden metsälisäalueen tarvetta.

PERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset.

1.1. Järjestelmän jatkaminen.

Alkuperäisessä muodossaan luopumiseläkelaki (LUEL 16/74) tuli voimaan vuoden 1974 alusta, ja sitä sovellettiin luopumisiin, jotka tapahtuivat vuosina 1974—1976. Sitten järjestelmän voimassaoloa jatkettiin niin, että laki koskee viimeistään vuonna 1980 tapahtuvia luopumisia (18/77).

Järjestelmän jatkamista perusteltiin muun muassa maatilojen lisäaluetarpeella ja ylituotantotilanteella sekä sillä, että tarvittiin vaihtoehto pellonvarauspimuksen tehneille, kun heidän sopimuksensa vähitellen purkautuivat (hallituksen esitys 1976 vp. n:o 184). Järjestelmää säädettiin kuitenkin määräaikaiseksi, koska siihen vaikuttavissa maatalouspoliittisissa tekijöissä ennakoitiin muutoksia ja koska haluttiin var-

mistaa lakiin määräaikaiset tarpeelliset tarkistukset.

Luopumiseläkejärjestelmän voidaan todeta osaltaan vaikuttaneen maatalouden rakenteeseen tarkoitetulla tavalla. Elokuun loppuun 1980 mennessä myönnettyissä eläketapauksissa on luopumisen kohteena ollut 3 029 maatilaa. Niistä on myyty maatilahallitukselle 742 (25 %), toiselle viljelijälle 1 739 (57 %) ja kokonaan metsitetty 548 (18 %). Lain voimassaollessa on järjestelmään siirtynyt peltoa kaikkiaan 24 000 hehtaaria, josta metsitettäväksi on mennyt 3 400 hehtaaria. Vuoden 1976 jälkeen jatkuneella soveltamisjaksolla on metsitysten osuus jonkin verran lisääntynyt ja järjestelmään siirtyneiden tilojen keskikoko pienentynyt.

Maatalouden rakennepoliitikassa on edelleenkin tavoitteena tilakoon suurentaminen ja maatalousväestön korkean keski-ikäen alentaminen. Tuotantopoliittisena päämääränä on laadultaan ja sijainniltaan huonon pellon poistaminen maa-

taloustuotannosta metsittämällä. Eläkejärjestelmällä voidaan edistää nimenomaan vanhojen viljelijöiden rakenne- ja tuotantopoliittisesti tarkoituksenmukaista luopumista. Hallituksen käsityksen mukaan luopumiseläkejärjestelmää tarvitaan edelleen täydentämään maatilalain ohjaamia rakennepoliittian toimia. Luopumiseläkelaki antaa myös tarkoituksenmukaisen vaihtoehdon niille viljelijöille, jotka eivät voi käyttää sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää esimerkiksi maatilansa jatkamiskelvottomuuden tai jatkajan puutteen vuoksi.

Pellonvarausjärjestelmä on vieläkin purkautumisvaiheessa, joten luopumiseläkelakia tarvitaan edelleen tältäkin kannalta. Vuoden 1977 alusta on ollut voimassa lähinnä iäkkäimpiin viljelijöihin kohdistuva tuotannonmuutosjärjestelmä, jolla on pyritty ohjaamaan tiloja pois ylituotantoa aiheuttavien tuotteiden viljelystä (446/77). Tuotannonmuutos sopimus on tarkoitettu eräänlaiseksi esiasteeksi lopulliselle luopumiselle. Mahdollisuus siirtyä tuotannonmuutoksen kautta luopumiseläkkeelle toteuttaa samanaikaisesti sekä tuotanto- että rakennepoliittisia päämääriä. Tuotannonmuutos sopimuksen tehneiden kannalta on luopumiseläkemahdollisuuden säilyttäminen perusteltua.

Edellä olevilla perusteilla hallitus katsoo, että luopumiseläkejärjestelmää olisi edelleenkin jatkettava. Toisaalta järjestelmän määräaikaisuudelle voidaan edelleenkin esittää samat perustelut kuin aikaisemmin. Eläkkeen käyttö maatalouden rakennepoliitikassa on perusteltavissa toistaiseksi ja niin kauan kuin ikärakenne ja tilakoossa olevat epäkohdat ovat ilmeiset. Tarkoituksenmukaisena jatkamisaikana on pidettävä viittä vuotta. Järjestelmää sovellettaisiin ennen vuotta 1986 tapahtuviin luopumisiin eli saman ajan, joksi myös sukupolvenvaihdoseläkesäännöksiä ehdotetaan jatkettavaksi.

Säännösmuutos järjestelmän jatkamisesta esitetään tehtäväksi LUEL 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan. Samalla se ehdotetaan kirjoitettavaksi muodollisestikin samansisältöiseksi kuin maatalousryttäjien eläkelain (MYEL) 6 a §:n 1 momentin 5 kohdassa oleva vastaava säännös.

1.2. Maatilan jatkamiskelpoisuus.

Luopumiseläkelakia sovellettaessa on jatkamiskelpoisen maatilan käsitteellä olennainen merkitys. Lain keskeinen tarkoitus on jat-

kamiskelpoisten maatilojen muodostaminen (LUEL 1 §:n 2 mom.). Tämän mukaisesti viljelijä hyväksytään lisäämaan ostajaksi vain, jos hänellä on ennestään jatkamiskelpoinen maatila tai hänen maatilansa muodostuu jatkamiskelpoiseksi tuon lisämaan ostamisella.

LUEL 1 §:n 3 momenttiin sisältyvän määritelmän mukaan maatilaa pidetään jatkamiskelpoisena, jos sen käyttäminen maataloustuotannossa on tarkoituksenmukaista. Viljelijän perheineen edellytetään saavan siltä toimeentulonsa tai, jos tila sijaitsee kehitysalueella, pääasiallisen toimeentulonsa. Määritelmä on vuoden 1977 alusta lukien ollut samansisältöinen kuin sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä käytetty vastaava määrittely.

Vaikka jatkamiskelpoisuuden määritelmässä onkin lueteltu eräitä arviointiin vaikuttavia tekijöitä, ovat ratkaisuperusteena viime kädessä olleet maatilahallituksen ohjeet. Kehitysalueen ulkopuolella olevan maatilan on edellytettävä siltä peltoa vähintään 10 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että puun vuosituotto vastaa kuorellisena ainakin 85 kiintokuutiometriä. Kehitysalueen toisella vyöhykkeellä on vaadittu kuuden hehtaarin ja ensimmäisellä vyöhykkeellä viiden hehtaarin vähimmäispeltoalaa. Tämä maatilahallituksen käytäntö on todettu muun muassa hallituksen lakiehdotuksen perusteluissa järjestelmää edellisen kerran jatkettaessa (hallituksen esitys 1976 vp. n:o 184).

Voimassa oleva jatkamiskelpoisuuden määritelmä ja maatilahallituksen ohjeet rakentuvat siis kehitysaluejaotuksen pohjalte. Maatilalain muuttamisesta annetulla lailla (553/80) on kuitenkin säädetty oma aluejako maatilalainojen korkojen porrastusta ja eräiden muidenkin etuuksien ohjaamista varten. Tämä jako, joka paremmin vastaa maatalouden rakennepoliittikan tavoitteita, olisi otettava käyttöön myös luopumiseläkejärjestelmässä. Samalla helpottuu myös lain soveltaminen, koska laina- ja eläkeasia yleensä kytkeytyvät läheisesti toisiinsa.

Sekä luopujan että luovutuksensaajan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että käytössä olevat hehtaarirajat ja muut arviointitekijät todetaan laissa. Kysymyshan on erästä järjestelmän perussäännöksestä, jonka mukaan ratkaistaan, millaisia tiloja on kehitettävä eläketuen avulla. Tästä syystä olisi määritelmää tarkennettava.

Lain säännösten mukaan riittää, että luovutuksensaajan maatila täyttää jatkamiskelpoisuu-

den ehdot lisäalueen ostamisen jälkeen. Tästä syystä ei olisi olennaista tarvetta alentaa maatilahallituksen käyttämiä hehtaarirajoja, joista sitä paitsi voidaan yksityistapauksissa poiketa. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä, jossa noudatetaan samaa määritelmää, on kuitenkin aiheellista lieventää käytäntöä erityisesti Etelä-Suomen osalta. Yhdenmukaisuuden vuoksi näin tulisi tapahtua myös luopumiseläke-laissa.

Uudessa, LUEL 1 a §:llä säädettävässä määritelmässä esitetään metsämaata koskeva vaatimus säilytettäväksi entisenä, 85 kuutiometrinen koko Suomessa. Peltoa koskevat vaatimukset olisivat pohjoisimmilla, eli maatilain 67 §:ssä tarkoitetuilla ensimmäisellä ja toisella vyöhykkeellä vähintään viisi hehtaaria. Kolmannella vyöhykkeellä noudatettaisiin kuuden ja neljänellä kahdeksan hehtaarin alarajaa. Nykykäytäntöön uusi määritelmä merkitsi lievennystä paitsi Etelä-Suomessa myös toisen vyöhykkeen eteläosassa, jossa kuuden hehtaarin asemesta tulee sovellettavaksi viiden hehtaarin raja. Koska Ahvenanmaan maakunnassa ei sovelleta maatilalakia eikä sen korkovyöhykejakoa, olisi erikseen todettava, että siellä käytetään viiden peltohehtaarin rajaa.

Edellä mainitut pinta-alarajat eivät olisi ehdottomia, vaan niistä olisi mahdollista poiketa kuten tähänkin saakka. Pinta-alaa koskevia vaatimuksia voitaisiin alentaa, jos maatilain peltojen sijainti ja laatu tai sen rakennukset taikka muut tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti paremmat. Alennusperuste olisi myös luovutuksensaajan maataloudellinen ammattikoulutus ja maatilain erikoistuotanto. Toisaalta olisi pinta-alavaatimuksia korotettava, jos maatilain tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti huonommat. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin alentamisen ja korottamisen edellytyksistä. Asetuksella säädettäisiin myös, millä tavalla pelto ja metsämaa korvaisivat toisiaan siinä tapauksessa, että alarajaa koskeva ehto ei täyty jommankumman maankäyttölajin osalta.

Olenainen jatkamiskelpoisuuteen vaikuttava tekijä on maatilain rakennukset, joista on maininta jo nykyisessä määritelmässä. Laissa esitetään todettavaksi, että niiden tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset.

Tarkoituksenmukaista on, että jatkamiskelpoisuus arvioidaan samoilla perusteilla sekä

luopumis- että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä. Sukupolvenvaihdoseläkesäännösten jatkamista koskevaan MYELin muutosesitykseen onkin tarkoitus ottaa vastaavanlainen määritelmä viljelmän jatkamiskelpoisuudesta.

Paitsi LUEL 1 a §:n säätämisen, uusi määritelmä aiheuttaa myös muodollisen muutoksen maatilahallituksen toimivaltaa ja muutoksenhakuun sääteleviin LUEL 15 §:n 3 momenttiin, 16 §:n 1 momenttiin ja 23 §:n 2 momenttiin.

1.3. Luovutuksensaaja.

Luopumiseläkelain mukaan maatala voidaan luovuttaa maatilahallitukselle tai lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle (ensiluovutuksensaaja). Jos luopuja on lain sallimin tavoin pidättänyt itselleen tilan metsämaan tai sen osan, voi hän eläkettä menettämättä myöhemmin luovuttaa metsämaan maatilahallitukselle, lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle tai tilan sijaintikunnalle (jälkiluovutuksensaaja). Pidätetyn metsämaan voi myös vuoden 1977 alusta voimassa olleen lainmuutoksen mukaan myydä metsähallitukselle, jos se ei myyntihetkellä ole käytettävissä metsälisäalueeksi.

Luovutuksensaajia koskevassa LUEL 6 §:n 1 momentissa ei yksityisen viljelijän lisäalue-ostoja ole rajoitettu esimerkiksi muodostuvan maatilain koon mukaan. Eläketukea on voitu saada silloinkin, kun lisämaa ostetaan suureen tilaan, joka ei selvästikään ole tällaisen alueen tarpeessa. Maatalouden rakennepoliitikassa on valtion tuki pyritty kohdistamaan perheviljeliiniin, joten myös luopumiseläkejärjestelmän avulla olisi lisämaat ohjattava samaan tarkoitukseen.

Edellä olevan perusteella esitetään LUEL 6 §:n 1 momentin yksityistä viljelijää koskevaan kohtaan lisättäväksi rajoitus, jonka mukaan hän ei voi tulla luovutuksensaajana kysymykseen, jos maatala lisäalueen hankkimisella muodostuu olennaisesti suuremmaksi kuin maatilain laissa tarkoitettu perheviljelämä. Tällä tavoin voidaan eläkkeen ja lainoituksen antama tuki ohjata samoihin tilakauppoihin. Maatilahallitus ratkaisisi, milloin maatala täyttää edellä mainitun perheviljelmän vaatimuksen, mikä tapahtuisi luonnollisesti samojen periaatteiden mukaan kuin lainoituksessa. Nyt ehdotettu säännös olisi myös johdonmukainen sukupolven-

vaihdoseläkejärjestelmän kanssa, johon on tarkoituksena esittää vastaava rajoitus.

Maatilalain muuttamisesta annetulla lailla (553/80) on maatilalain 52 §:n 3 momenttiin tehty lisäys, jonka mukaan maanostolainaa voidaan myöntää viljelijäksi aikovalle, jos hän kotitilaansa odotellessaan ostaa itselleen tuohon tilaan lisämaaksi sopivan alueen. Lainan myöntämisen edellytyksistä säädetään tarkemmin maatala-asetuksella. Tällaista vaiheittaista sukupolvenvaihdosta olisi tarpeen edistää myös luopumiseläkejärjestelmällä. LUEL 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan 3 kohtaa, jonka mukaan luovutuksensaajaksi hyväksyttäisiin tällainen tuleva tilanpidon jatkaja, jos hän voisi saada maanostolainaa kysymyksessä olevaan lisäaluekauppaan.

Yhteismetsän osakaskunta voi maatilalain 52 §:n 3 momentin mukaan saada maanostolainaa metsätalouden harjoittamiseen soveltuvan maan ostamista varten. Johdonmukaisesti tämän kanssa esitetään LUEL 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettäväksi, että osakaskunta voisi olla luovutuksensaaja, jos maatila tai sen osa myydään yhteismetsälle lisäalueeksi.

Maatilahallitukselle tarjotaan toisinaan luopumiseläkkeelle siirtymisen mielessä maatiloja, joiden metsämailla ei esimerkiksi olemattomien hakkuumahdollisuuksien vuoksi ole lähitulevaisuudessa käyttöä maatilojen lisämaiksi. Pellot ovat usein huonolaatuisia ja sopivia lähinnä metsitettäväksi. Jotta luopuja ei olisi eläkeoikeuden suhteen huonommassa asemassa kuin muut vastaavassa luopumistilanteessa olevat viljelijät, on maatilahallitus pitänyt velvollisuutenaan ostaa kysymyksessä olevatkin alueet.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoja joudutaan sitomaan tilakauppoihin, jotka eivät lähitulevaisuudessa hyödytä maatalouden rakenteen kehittämistä. Toisaalta olisi pyrittävä siihen, että näin ostettavat pelto- ja metsämaat, joiden hoito on usein jo pitemmän aikaa laiminlyöty, mahdollisimman pian saatetaan istutus- ja metsänparannustoimien alaisiksi. Tämän vuoksi esitetään, että metsähallitus voisi olla luovutuksensaaja edellyttäen kuitenkin, ettei maatalahallitus tai ensiluovutuksensaajaksi kelpoinen viljelijä osta aluetta metsälisäalueena käytettäväksi. Tällä tavoin varmistettaisiin, että metsämaa ei joutu metsähallituksen hallintaan silloin, kun se tarvittaisiin metsälisäaluekäyttöön. Säännös asiasta tulisi LUEL 6 §:n 1 momentin 5 kohtaan.

LUEL 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitun yhteismetsän osakaskunnan ja 5 kohdassa todetun metsähallituksen lisääminen luovutuksensaajien joukkoon merkitsee, että luovutetut alueet tulisivat käytettäväksi muuhun tarkoitukseen kuin maatilojen muodostumiseen tai peltöjen metsitykseen. Tästä esitetään otettavaksi maininta LUEL 1 §:n 3 momenttiin, josta siinä tällä hetkellä oleva jatkamiskelpoisuuden määritelmä siirretään LUEL 1 a §:ksi.

Jos maatilasta on pidätetty metsämaata, on luopuja joutunut antamaan myyntirajoitussitoumuksen, jonka mukaan metsämaan myyminen on elinaikana periaatteessa kielletty. Sen on kuitenkin LUEL 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan voinut myydä jälkiluovutuksensaajille, joita ovat maatalahallituksen ja yksityisen viljelijän lisäksi maatalan sijaintikunta sekä metsähallitus edellyttäen, että metsämaa ei ole myyntihetkellä käytettävissä metsälisäalueeksi. Koska ensiluovutuksensaajien joukkoon esitetään lisättäväksi tuleva tilanpidon jatkaja sekä yhteismetsän osakaskunta, on johdonmukaista, että nämä voivat olla myös jälkiluovutuksensaajina. Metsähallituksen osto-oikeus tulisi kysymykseen, jos maatalahallitus ei osta metsämaata metsälisäalueena käytettäväksi. Tässä vaiheessa ei muilla kuin maatalahallituksella olisi väliintulo-oikeutta. Muutokset tästä esitetään LUEL 6 §:n 2 momentin 1 kohtaan.

1.4. Metsämaan pidätys.

LUELin alkuperäisten säännösten mukaan luopujalla oli oikeus pidättää itselleen luovutettavan maatalan metsämaa tai osa siitä, jolloin hänen oli kuitenkin annettava edellä mainittu myyntirajoitussitoumus. Toukokuun 1976 alusta voimaantulleella lailla (356/76) LUEL 6 §:n 2 momenttia muutettiin kuitenkin niin, että metsämaan pidätysoikeus oli vain siinä tapauksessa, että se ei ollut käytettävissä tarkoituksenmukaiseksi metsälisäalueeksi. Jos kuitenkin vähintään puolet tilan peltoalasta metsitettiin, oli metsämaan pidätysoikeus rajoitukseton.

Pidätysoikeuden edellytyksistä säädetään tarkemmin luopumiseläkeasetuksen (LUEA) 3 a §:ssä. Alunperin oli maatalousviranomaisten pidätystapauksissa etsittävä kaikki viiden kilo-

metrin etäisyydellä luovutettavan tilan rajoista sijaitsevien tilojen viljelijät, joiden metsämaa tuotti enintään 125 kiintokuutiometriä puuta vuodessa, ja tiedusteltava heidän ostohaluukkuutaan. Kun säännös osoittautui käytännössä ylivoimaiseksi soveltaa, muutettiin tutkimisvelvollisuus myöhemmin käsittelemään vain rajanaapurit.

Kun metsämaan pidätystä ei ollut rajoitettu, oli kaiken metsän jättänyt itselleen 26 % luopujista, 42 % oli pidättänyt osan ja 32 % myynyt koko metsämaan. Rajoitussäännösten aikana vastaavat luvut ovat olleet 29, 27 ja 44 %. Vaikka kokonaan myyneiden osuus onkin noussut 12 prosenttiyksiköllä, on toisaalta kokonaanpidätysten osuus myös korkeampi. Kovin suurta merkitystä ei tilaston valossa siis näyttäisi pidätysäännöksellä olevan. Säännöksen todennäköisin merkitys onkin ollut, että se useissa tapauksissa on muodostanut luopumiselle ratkaisevan pidäkkeen. Lisäksi on esiintynyt painetta metsittää hyvistäkin pelloista ainakin puolet, jolloin on saatu esteetön metsänpidätysoikeus.

Maatalouden rakennepolitiikan kannalta on ensisijaisen tärkeää saada hyvä peltomaa lisäaluekäyttöön. Jos luopuja on vielä työikäinen, olisi hänen toimeentuloaan ja työmahdollisuutensa ajatellen suotavaa saada pidättää metsämaa. Viljelijäväestön mahdollisuudet hankkia itselleen metsämaita ovat parantuneet maanhankintaoikeuslain (391/78) myötä. Nykyinen metsänpidätysäännöstö aiheuttaa eri viranomaisportaissa monimutkaisen ja aikaavievän käsittelyn, jonka lopputuloksena useimmiten on, että metsämaan kuitenkin saa pidättää.

Edellä olevan perusteella ja koska luopumiseläkejärjestelmän käyttöä olisi tehostettava, hallitus katsoo, että olisi syytä palata lain alkuperäiseen järjestelmään, joka ei rajoittanut oikeutta pidättää metsämaata. Jos metsää toisaalta pidätetään, olisi se myyntirajoitussitoumuksen alainen samalla tavalla kuin tähänkin saakka. Ehdotus aiheuttaa koko 6 §:n 2 momentin uudelleen muotoilun.

2. Asian valmistelu.

Esitys rakentuu luopumisjärjestelmien kehittämistoimikunnan II mietinnön (komiteamietintö 1980:45) pohjalta.

Luopumisjärjestelmien kehittämistoimikunnan tehtävänä on ollut myös selvittää, olisiko maatalouden tuotannonmuutosjärjestelmä niveltävissä luopumiseläkejärjestelmään. Tämä toimeksianto vastaa eduskunnan ponsilauselmää, jonka se on antanut hyväksyessään hallituksen esityksen laiksi maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta (1978 vp. n:o 247). Toimikunta on 14 päivänä toukokuuta 1980 antamassaan väliraportissa tullut siihen tulokseen, että tällainen niveltäminen ei ole mahdollista esimerkiksi siltä pohjalta, että tuotannonmuutoskorvauksia ryhdyttäisiin maksamaan eläkkeen muodossa. Hallitus onkin esittänyt nykyisen maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain jatkamista.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Merkittävimmät taloudelliset vaikutukset esityksestä johtuvat siitä, että luopumiseläkelakia sovellettaisiin myös vuosina 1981—1985 tapahtuviin luopumisiin. Jatkamisesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset olisivat vuoden 1980 tasossa (suluissa kustannukset, jos järjestelmää ei jatketa)

vuonna	milj. mk	milj. mk
1981	4,0	(27,0)
1982	4,0	(25,0)
1983	6,0	(23,0)
1984	9,0	(21,0)
1985	11,0	(19,0)

Nyt järjestelmään esitetyistä parannuksista aiheutuu jonkin verran lisäkustannuksia, jotka vuosina 1981—1985 olisivat 0,1, 0,7, 1,2, 1,7 ja 2,2 milj. markkaa.

4. Tarkemmat säännökset ja määräykset.

Maatilan jatkamiskelpoisuuden arvioinnista annettaisiin tarkemmat säännökset luopumiseläkeasetuksessa. Asetusluonnos on tämän esityksen liitteenä.

5. Voimaantulo.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1981 alusta. Sitä sovellettaisiin tapauksiin, joissa luopuminen tapahtuv tai etukäteispäätös annetaan vuonna 1981 tai sen jälkeen. LUEL

2 §:n 1 momentin 4 kohdasta ilmenee, että luopumisen ja etukäteispäätöksen antamisen tulee viimeistään tapahtua vuonna 1985.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luopumiseläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain (16/74) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §:n 3 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 15 §:n 3 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa (18/77), 6 §:n 1 momentti 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa (356/76) ja 6 §:n 2 momentti muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 7 päivänä tammikuuta 1977 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

1 §.

Maatilasta voidaan luopua myös 6 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa mainittuun tarkoitukseen.

1 a §.

Maatila pidetään jatkamiskelpoisena, jos sillä on peltoa tilan sijaitessa maatilalain (188/77) 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän verotuotto säännöllisessä kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos maatilalla on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Lisäksi maatilán rakennusten tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja maatilán pinta-alaa koskevia vaatimuksia voidaan alentaa, jos maatilán peltojen sijainti ja laatu, sen rakennukset tai muut tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti paremmat, jos luovutuksensaajalla on maataloudellinen ammattikoulutus tai jos maatilalla harjoitetaan erikoistuotantoa. Niin ikään saadaan vaatimuksia

pinta-aloista korottaa, jos maatilán tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti huonommat. Alentamisen ja korottamisen edellytyksistä säädetään tarkemmin asetuksella.

2 §.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on:

4) että luopuminen on tapahtunut vuoden 1973 jälkeen mutta ennen vuotta 1986.

6 §.

Maatilán omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitettuun tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa maatilansa

1) maatilahallitukselle;

2) lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle, ei kuitenkaan jos lisäalueen hankkimisen johdosta luovutuksensaajan maatala muodostuu olennaisesti suuremmaksi kuin maatilalaissa tarkoitettu perhevilmelmä;

3) henkilölle, joka maatilalain 52 §:n 3 momentin mukaisesti voi saada maanostolainaan kysymyksessä olevan tilan hankkimista varten;

4) lisäalueeksi yhteismetsän osakaskunnalle;

5) metsähallitukselle edellyttäen, että maatilahallitus tai 2 kohdassa tarkoitettu viljelijä ei osta aluetta metsälisäalueena käytettäväksi.

Niin ikään katsotaan maatilalan omistajan luopuneen tässä laissa tarkoitetuin tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän

1) luovuttaa 1 momentissa mainitulle luovutuksensaajalle maatilansa pellon ja antaa samalla sitoumuksen siitä, että hän ei luovuta pidättämäänsä tilan metsämaata eikä sen joutomaata muutoin kuin 1 momentin 1—4 kohdassa mainitulle luovutuksensaajalle, sille kunnalle, jossa pidätetty alue sijaitsee, tai edellyttäen, että maatilahallitus ei osta metsämaata metsälisäalueena käytettäväksi, metsähallitukselle (*myyntirajoitussitoumus*); tai

2) antaa sitoumuksen siitä, että hän kolmen vuoden kuluessa sitoumuksen antamisesta metsittää tilastaan sellaisen pellon, jolla ei ole tarkoituksenmukaista käyttöä peltolisäalueena (*metsityssitoumus*), luovuttaa muun pellon 1 momentin 1—4 kohdassa mainitulle luovutuksensaajalle sekä antaa pidättämästään tilasta metsämaasta ja joutomaasta 1 kohdassa tarkoitettua myyntirajoitussitoumuksen.

15 §.

Maatilahallitus voi päättämässään rajoissa siirtää 2 momentissa tarkoitettua ratkaisuvaltansa maatalouspiirien maataloustoimistoille. Milloin maataloustoimisto katsoo, ettei 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai

7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luopumiseläkkeen saamisen edellytyksiä ole olemassa, antaa lausunnon eläkelaitokselle kuitenkin aina maatilahallitus.

16 §.

Eläkehakemuksen ratkaisemisesta sekä muista eläkkeen määräämiseen ja maksatukseen liittyvistä tehtävistä huolehtii eläkelaitos. Eläkelaitoksella ei ole oikeutta poiketa ratkaisuisaan 15 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luopumiseläkkeen saamisen edellytyksiä.

23 §.

Jos eläkehakemus on hylätty sillä perusteella, että 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ei ole, ei päätökseen saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, eläkkeen perustuessaa luopumiseläkelain 17 §:ssä tarkoitettuun ehdolliseen päätökseen, sanottu päätös annetaan 1 päivänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen.

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 1980.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Maa- ja metsätalousministeri Taisto Töbäckmaa

Laki

luopumiseläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain (16/74) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §:n 3 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 15 §:n 3 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti 7 päivänä tammikuuta 1977 annetussa laissa (18/77), 6 §:n 1 momentti 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa (356/76) ja 6 §:n 2 momentti muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 7 päivänä tammikuuta 1977 annetulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki.

1 §.

Jatkamiskelpoisena pidetään maatilaa, jonka käyttäminen maataloustuotannossa on tarkoituksenmukaista ja josta viljelijän perheineen voidaan arvioida saavan toimeentulonsa. Maatila, joka sijaitsee alueellisen kehittämisen edistämistä annetussa laissa (451/75) tarkoitettulla kehitysalueella, pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, jos viljelijä perheineen voi saada siltä pääasiallisen toimeentulonsa. Jatkamiskelpoisuutta harkittaessa on otettava huomioon muodostuvan tilan pelto- ja metsäpinta-ala, sen tilusten sijainti ja muut luontaiset tuotantoedellytykset, asuin- ja talousrakennusten kunto ja muut näihin verrattavat seikat. Niin ikään otetaan tällöin huomioon sellainen ammattimainen kalastustoiminta ja porotalous, josta luovutaan luovutuksensaajan hyväksi samalla kertaa kuin tilasta. Asetuksella voidaan säätää tarkemmin, millaisin perustein ratkaistaan maatilan jatkamiskelpoisuus.

Ehdotus.

1 §.

Maatilasta voidaan luopua myös 6 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa mainittuun tarkoitukseen.

1 a §.

Maatilaa pidetään jatkamiskelpoisena, jos sillä on peltoa tilan sijaitessa maatilalain (188/77) 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän verotuotto säännöllisessä kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos maatilalla on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

Lisäksi maatalan rakennusten tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatalahallituksen asettamat vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja maatalan pinta-alaa koskevia vaatimuksia voidaan alen-
taa, jos maatalan peltojen sijainti ja laatu, sen rakennukset tai muut tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti paremmat, jos luovutuksensaajalla on maataloudellinen ammattikoulutus tai jos maatilalla harjoitetaan erikoistuotantoa. Niin ikään saadaan vaatimuksia pinta-aloista korottaa, jos maatalan tuotantoedellytykset ovat tavanomaista huomattavasti huonommat. Alentamisen ja korottamisen edellytyksistä säädetään tarkemmin asetuksella.

2 §.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on:

4) että luopuminen on tapahtunut 1 päivän tammikuuta 1974 ja 31 päivän joulukuuta 1980 välisenä aikana.

6 §.

Maatalan omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitetuilla tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa maatilansa maatalahallitukselle tai lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle.

Niin ikään katsotaan maatalan omistajan luopuneen tässä laissa tarkoitetuilla tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän

1) luovuttaa edellä 1 momentissa mainitulle luovutuksensaajalle maatilansa pellon sekä sellaisen metsämaan, joka on käytettävissä tarkoituksenmukaiseksi metsälisäalueeksi, ja antaa sa-

2 §.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on:

4) että luopuminen on tapahtunut vuoden 1973 jälkeen mutta ennen vuotta 1986.

6 §.

Maatalan omistajan katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitetuilla tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa maatilansa

1) maatalahallitukselle;

2) lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle, ei kuitenkaan jos lisäalueen hankkimisen johdosta luovutuksensaajan maatala muodostuu olennaisesti suuremmaksi kuin maatalalaissa tarkoitettu perhevilmä;

3) henkilölle, joka maatalalain 52 §:n 3 momentin mukaisesti voi saada maanostolainaa kysymyksessä olevan tilan hankkimista varten;

4) lisäalueeksi yhteismetsän osakaskunnalle;

5) metsähallitukselle edellyttäen, että maatalahallitus tai 2 kohdassa tarkoitettu viljelijä ei osta aluetta metsälisäalueena käytettäväksi.

Niin ikään katsotaan maatalan omistajan luopuneen tässä laissa tarkoitetuilla tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän

1) luovuttaa 1 momentissa mainitulle luovutuksensaajalle maatilansa pellon ja antaa samalla sitoumuksen siitä, että hän ei luovuta pidättämänsä tilan metsämaata eikä sen jouto-

Voimassa oleva laki.

mallalla sitoumuksen siitä, että hän ei luovuta pidättämäänsä tilan *muuta* metsämaata eikä sen joutomaata muutoin kuin maatilahallitukselle, lisäalueeksi yksityiselle viljelijälle, sille kunnalle, jossa pidätetty alue sijaitsee, tai edellyttäen, että metsämaa ei myyntihetkellä ole käytettävissä tarkoituksenmukaiseksi metsälisäalueeksi, metsähallitukselle (*myyntirajoitussitoumus*); tai

2) antaa sitoumuksen siitä, että hän kolmen vuoden kuluessa sitoumuksen antamisesta met-sittää tilastaan sellaisen pellon, jolla ei ole tarkoituksenmukaista käyttöä peltolisäalueena (*metsityssitoumus*), luovuttaa muun pellon edellä 1 momentissa mainitulle luovutuksen-saajalle, *minkä lisäksi*

a) jos metsitettävä pelto käsittää vähemmän kuin puolet tilan peltoalasta, sen metsämaahan ja joutomaahan nähden on sovellettava, mitä 1 kohdassa säädetään, ja

b) jos metsitettävän pellon osuus on edellä sanottua suurempi, omistajan on annettava pidättämästään tilansa metsämaasta ja joutomaasta 1 kohdassa tarkoitettu myyntirajoitus-sitoumus.

15 §.

Maatilahallitus voi päättämässään rajoissa siirtää 2 momentissa tarkoitettua ratkaisuväl-tänsä maatalouspiirien maataloustoimistoille. Milloin maataloustoimisto katsoo, ettei 1 §:n 2 ja 3 momentissa, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luopumiseläkkeen saa-misen edellytyksiä ole olemassa, antaa lausunnon eläkelaitokselle kuitenkin aina maatilahalli-tus.

16 §.

Eläkehakemuksen ratkaisemisesta sekä muista eläkkeen määräämiseen ja maksatukseen liitty-vistä tehtävistä huolehtii eläkelaitos. Eläkelai-toksella ei ole oikeutta poiketa ratkaisuisaan 15 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua lau-sunnosta siltä osin kuin se koskee 1 §:n 2 ja 3 momentissa, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 mo-mentissa tarkoitettuja luopumiseläkkeen saami-sen edellytyksiä.

Ehdotus.

maata muutoin kuin 1 momentin 1—4 koh-dassa mainitulle luovutuksensaajalle, sille kun-nalle, jossa pidätetty alue sijaitsee, tai edellyt-täen, että *maatilahallitus ei osta metsämaata metsälisäalueena käytettäväksi*, metsähallituksel-le (*myyntirajoitussitoumus*); tai

2) antaa sitoumuksen siitä, että hän kolmen vuoden kuluessa sitoumuksen antamisesta met-sittää tilastaan sellaisen pellon, jolla ei ole tarkoituksenmukaista käyttöä peltolisäalueena (*metsityssitoumus*), luovuttaa muun pellon 1 momentin 1—4 kohdassa mainitulle luovutuk-sensaajalle *sekä antaa* pidättämästään tilasta metsämaasta ja joutomaasta 1 kohdassa tarkoi-tetun myyntirajoitussitoumuksen.

15 §.

Maatilahallitus voi päättämässään rajoissa siirtää 2 momentissa tarkoitettua ratkaisuväl-tänsä maatalouspiirien maataloustoimistoille. Milloin maataloustoimisto katsoo, ettei 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luopumiseläk-keen saamisen edellytyksiä ole olemassa, antaa lausunnon eläkelaitokselle kuitenkin aina maa-tilahallitus.

16 §.

Eläkehakemuksen ratkaisemisesta sekä muista eläkkeen määräämiseen ja maksatukseen liitty-vistä tehtävistä huolehtii eläkelaitos. Eläkelai-toksella ei ole oikeutta poiketa ratkaisuisaan 15 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua lau-sunnosta siltä osin kuin se koskee 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luopumiseläk-keen saamisen edellytyksiä.

Voimassa oleva laki.

23 §.

Jos eläkehakemus on hylätty sillä perusteella, että 1 §:n 2 ja 3 momentissa, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ei ole, ei päätökseen saa hakea muutosta.

Ehdotus.

23 §.

Jos eläkehakemus on hylätty sillä perusteella, että 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ei ole, ei päätökseen saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, eläkkeen perustuessa luopumiseläkelain 17 §:ssä tarkoitettuun ehdolliseen päätökseen, sanottu päätös annetaan 1 päivänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen.

Liite

Asetus

luopumiseläkeasetuksen muuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministerin esittelystä
kumotaan 29 päivänä maaliskuuta 1974 annetun luopumiseläkeasetuksen (258/74) 3 a §, sellaisena kuin se on 21 päivänä toukokuuta 1976, 14 päivänä tammikuuta 1977 ja 13 päivänä toukokuuta 1977 annetuissa asetuksissa (416/76, 47/77 ja 387/77),
muutetaan 3 §:n 2 momentti ja 19 §,
 sellaisina kuin ne ovat 3 §:n 2 momentti 4 päivänä tammikuuta 1980 annetussa asetuksessa (7/80) ja 19 § mainituissa 14 päivänä tammikuuta 1977 annetussa asetuksessa, sekä
lisätään asetukseen uusi 1 a, 1 b ja 1 c § seuraavasti:

1 a §.

Sovellettaessa luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentin viimeistä virkettä katsotaan yhden hehtaarin peltoa vastaavan metsämaata, joka tuottaa vuodessa 17 kuutiometriä puuta. Metsämaa voi kuitenkin sanotuin tavoin korvata peltoa mainituissa momentissa tarkoitetulla 1 ja 2 vyöhykkeellä ja Ahvenanmaan maakunnassa enintään yhden hehtaarin ja muilla vyöhykkeillä enintään kaksi hehtaaria.

1 b §.

Luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia maatilän pinta-alasta voidaan alentaa yhdellä hehtaarilla tai sitä vastaavalla metsäntuotolla, jos

1) peltojen luontaiset tuotantoedellytykset ovat keskimääräistä selvästi paremmat;

2) maatilalla on hyväkuntoinen asuinrakennus tai, jos sillä harjoitetaan kotieläintaloutta, maatilalla on hyväkuntoinen kotieläinrakennus ja vähintään tyydyttäväkuntoinen asuinrakennus;

3) maatilän pellot on ainakin pääosiltaan salaajitettuja; tai

4) luovutuksensaajalla on maataloudellinen ammattikoulutus.

Jos 1 momentin 1—4 kohdassa mainittuja perusteita on kaksi, tehdään edellä tarkoitettu alennus kaksinkertaisena ja jos niitä on kolme tai useampia, kaksi ja puolikertaisena. Maatilalla tulee kuitenkin olla peltoa vähintään neljä hehtaaria.

Jos maatilalla harjoitetaan erikoistuotantoa, voidaan luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentissa mainituista pinta-alarajoista poiketa kuitenkin niin, että maatilalla tulee olla peltoa vähintään kaksi hehtaaria.

1 c §.

Luopumiseläkelain 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia maatilän pinta-alasta voidaan korottaa yhdellä peltotehtaarilla, jos peltojen luontaiset tuotantoedellytykset ovat keskimääräistä huomattavasti huonommat.

3 §.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun viljelijän ennestään omistaman maatilän tulee olla jatkamiskelpoinen luopumiseläkelain 1 a §:n mukaisesti arvioituna tai muodostua sanotuin tavoin jatkamiskelpoiseksi lisäalueen hankkimisen kautta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että lisäalue ja viljelijän ennestään omistama maatila sijaitsevat toisiinsa nähden olosuhteet huomioon ottaen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Viljelijän on lisäksi lisäalueen maatilansa hankkiessaan tullut vakinaisesti asua sanotulla maatilallaan tai sen välittömässä läheisyydessä.

19 §.

Luopumiseläkelain 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin maatilahallituksen ja maata-

loustoimistojen lausuntoihin ei saa hakea muutosta, milloin kysymys on muusta lausunnosta kuin sanotun lain 1 §:n 2 momentissa, 1 a §:ssä, 6 §:ssä, 6 a §:ssä tai 7 §:n 2 momentissa mainituista seikoista annetusta kielteisestä lausunnosta.

Tämä asetustulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Tätä asetusta sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, eläkkeen perustuessa luopumiseläkelain 17 §:ssä tarkoitettuun ehdolliseen päätökseen, sanottu päätös annetaan 1 päivänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen.

